

Arbeidsinspectie geeft bouw grote prioriteit

Het is al eerder geschreven, het zijn drukke tijden binnen de bouw. Binnen het jaar een voorlichtingscampagne van de Stichting Arbouw en twee 'Haagse' acties, een convenant en als jongste loot de Strategie

Bedrijfstak Bouw. Centraal staan de thema's: inspectie, bronbeleid, zelfwerkzaamheid en cultuurverandering. Thema's waarbinnen alle districten van de Arbeidsinspectie een lijn gaan trekken

Driemaal actie in een jaar is volgens Wilte Smid geen echte inhaalslag. Het districtshoofd van de AI in Zoetermeer vindt dat zijn bouwgroep er wat veiligheid, gezondheid en welzijn betreft altijd al bovenop gezeten heeft. Gewoon omdat de bedrijfstak dat vereist. Maar het heeft niet altijd het beoogde blijvende resultaat gehad.

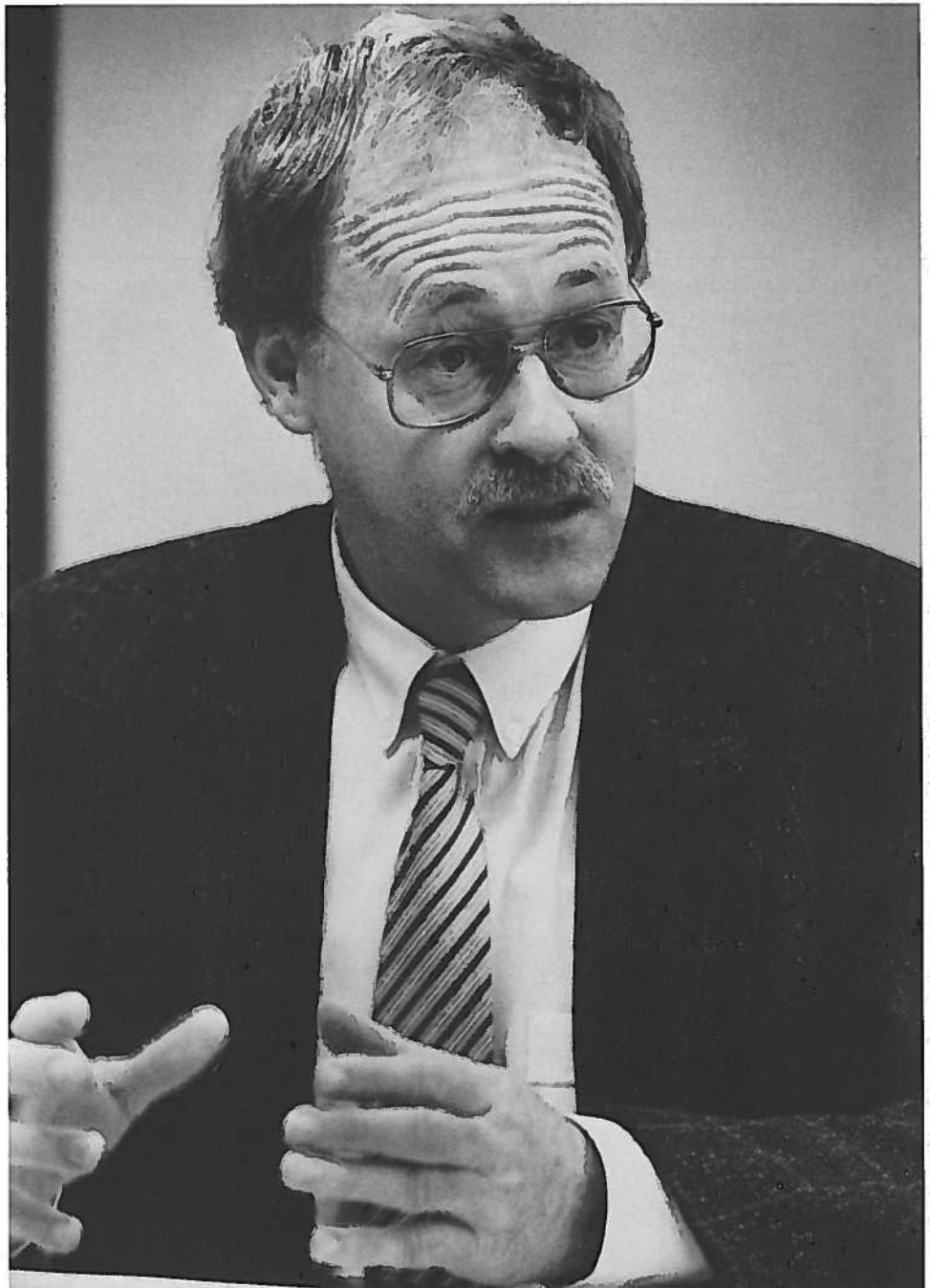
Er bovenop zitten of niet, feit is dat (ook) de overheid van mening is dat de arbeidsomstandigheden in de bouw wat extra aandacht nodig heeft. Directe aanleiding vormen de 90 000 bouwvakkers die arbeidsongeschikt zijn, de vier miljard gulden die jaarlijks wordt uitgegeven aan uitkeringen en de hoge sociale premies. 'En dat is alleen nog maar de materiële kant van de zaak', zegt Jan Bethlehem, hoofdinspecteur bij de AI in Zoetermeer. 'Dan hebben we het nog niet eens over de ethiek, over het menselijk leed. Dat een bouwvakker ongeveer acht jaar meegaat, dat staan wij met z'n allen gewoon toe!'

Contact

Aan de strategie bedrijfstak bouw hechten de medewerkers van het vijfde district grote waarde. Niet los en vast aan elkaar inspecteren, maar weloverwogen voor een bepaald onderwerp kiezen en dat op een eigen-tijdse wijze aanpakken. Het gaat erom de bouwbedrijven te laten weten wat zij van de AI kunnen verwachten.

Dat houdt voor de Inspectie zelf in dat de districten op een en dezelfde wijze naar buiten moeten treden. Voorbeeld: als aannemer A in Friesland de boel verzaakt en een afsprakenbrief voorgelegd krijgt, kan het nu nog voorkomen dat dezelfde man voor dezelfde veronachtzaamheden in Noord-Holland alleen een waarschuwing van de inspecteur krijgt.

Smid: 'Om dit te voorkomen heb je naast het handhavingsbeleid ook een systeem nodig waarmee de districten ►

Smid: '... maar je ziet ook dat werkgemers inwerken tegen veiligheids- en gezondheidsbelangen van de medewerkers.'

Foto: Chris Pennarts

met elkaar kunnen communiceren. Er vindt wel overleg over en weer plaats, maar dat functioneert nog niet zoals we dat willen. Alleen in belangrijke zaken nemen we onderling contact op. In het kader van de bouwstrategie is een werkgroep bezig een automatiseringssysteem op te zetten om die gegevensstroom te kanaliseren. Als alles goed gaat zullen alle districten plus Voorburg eind dit jaar op het netwerk zijn aangesloten'.

Ruud Baneman, bouwinspecteur in het vijfde district: 'Het komt nog te veel voor dat je op een bouwwerk te horen krijgt: "AI? Ik werk al zo lang in de bouw, die heb ik nog nooit gezien." En al je dan even natrekt hoe het er met die meneer voorstaat, dan blijkt dat hij misschien al twee processen verbaal aan z'n broek heeft. Normaal gesproken ga je niet direct in de administratie speuren naar dergelijke zaken, maar met een druk op de computer gaat dat een stuk makkelijker.'

Eer

Met de komst van de computer zal een betere controle ten aanzien van de bouw gerealiseerd worden, het houdt echter niet direct in dat er meer inspecties zullen plaatsvinden. In Zoetermeer werken drie inspecteurs full-time in de bouw. Volgens Smid kunnen zij het aantal bouwwerken in het district nauwelijks bijbenen. De drie inspecteurs worden af en toe bijgestaan door specialisten binnen de dienst.

Smid: 'We hebben afgesproken dit jaar en het komend jaar wat meer van de bestaande capaciteit in de bouw te steken. Met de uitbreidingen die er nu aankomen is het zeker mogelijk dat we extra capaciteit in de bouw kunnen inzetten. Maar voordat die operationeel zijn, spreken we toch wel over 1991.'

Door het tekort aan bouwinspecteurs zegt Baneman eigenlijk alleen tijd te hebben om de grotere bouwlocaties te bezoeken. Op kleine werken komt hij 'helaas te vaak als er iets fout is gegaan. Maar wat wij nu proberen is door de wijze van optreden en door het gebruik maken van instrumenten een uitstralend effect te hebben.

Via-via hoort men wat de AI van de bouw verlangt. De praktijk wijst uit dat dat redelijk succesvol is. Bouwbedrijven vinden het helemaal niet leuk als zij een proces verbaal krijgen. Het gaat daarbij niet eens om de hoogte van de boetes, het gaat om de eer.'

Bethlehem: 'Op dit moment zijn we bezig met een ABC-project bouw-nijverheid dat is toegespitst op middelgrote en kleine ondernemingen

'We hebben afgesproken wat meer van de bestaande capaciteit in de bouw te steken'

in de woningbouw. Via dit project proberen we een stuk standaard handhavingbeleid toe te passen. We gaan afspraken maken, wijzen mensen op hun verplichtingen. We verwachten dat die ondernemers hun verplichtingen nakomen en na een bepaalde periode gaan we de gemaakte afspraken controleren. Is de zaak niet in orde, dan zetten we ook hier ons instrumentarium in afhankelijk van de ernst van de zaak.'

Zelfwerkzaamheid

Een woord dat tijdens het gesprek met Smid en zijn medewerkers steeds opnieuw valt is zelfwerkzaamheid, een van de vier thema's in de strategie bedrijfstak bouw. Zelfwerkzaamheid komt er kort op neer dat de werkgevers en -nemers hun eigen verantwoordelijkheid nemen en niet van de AI afhankelijk zijn bij het zoeken naar veilige en gezonde werkmethoden en betrokkenheid.

Smid: 'Ik heb het idee dat men zich daar hoe langer hoe meer bewust van wordt, maar je ziet ook nog dat werkgevers inwerken tegen de veiligheids- en gezondheidsbelangen van de medewerkers. Die bedrijven hebben het nodig dat de AI met een zekere regelmaat langskomt. Dan blijven ze een beetje in het gareel.'

Bethlehem: 'Zelfwerkzaamheid betekent niet dat de inspecties zowel in kwaliteit als kwantiteit moeten afnemen. De positie van de overheid zal ook niet moeten zijn: draai maar een blik ambtenaren open, bevorder de zelfwerkzaamheid, spreek de bedrijven aan op beleidsniveau en controleer. Dit zijn belangrijke punten uit de bouwstrategie.'

'Het ligt allemaal nogal ingewikkeld in de bouw', vult Smid aan. 'Je kunt niet stellen dat we er met een paar goed bedoelde acties weer boven op zijn. Het probleem moet echt door iedereen fundamenteel worden aangepakt. En daar speelt de AI een rol in, maar zeker niet alleen.'

Wat later zegt Smid: 'We merken zelf

ook dat je niet van het ene op het andere jaar in staat bent om in de bouw het roer om te gooien. Het gaat om een ontwikkelingsproces waarin je in een paar jaar van een zeg maar hap-snapbeleid overgaat in een beleidsmatige aanpak. Daar heb je kennis voor nodig, systemen, meer kwaliteit en samenwerking.'

De Arbowet is volgens Bethlehem en Smid een prima basis bij het werk van de Arbeidsinspectie.

Bij de opmerking (vanuit de Bouwen Houtbond FNV) dat de Arbowet slecht aansluit op de bouw, raakt Smid een beetje geïrriteerd. Natuurlijk is de Arbowet niet op iedere bouwsituatie geschreven en natuurlijk ben je een eind verder in de tijd eer de wet echt werkt.

'De Arbowet geldt voor alle arbeidsorganisaties. Het ligt in de aard der dingen dat het in specifieke situaties wat meer uitgewerkt moet worden. Logisch dat hoe meer je er onder laat vallen, hoe algemener de wet in principe wordt.'

Bethlehem schaarft zich achter Smid maar voegt toe: 'Die opmerking is in die zin waar dat de Arbowet moet worden aangescherpt op de typische verhoudingen op de bouwplaats. Als actiepunt is dit ook opgenomen in de bouwstrategie. Dit houdt ook in dat de rol van hoofd- en onderaannemer moet worden aangescherpt. Wat je bijvoorbeeld niet terugvindt in de wet zelf, is dat een onderaannemer in de regel gebruik moet maken van de (veiligheids-)middelen die hem ter beschikking worden gesteld door de hoofdaannemer. De cultuur van de bouwplaats is niet geheel in overeenstemming met de Arbowet. Door middel van de bouwstrategie willen we daar verandering in brengen.'

Ook Baneman heeft enige kritiek op de Arbowet. Onder de Veiligheidswet werden in de praktijk zaken gedaan met de hoofdaannemer. Was er op de bouwlocatie iets niet in orde, dan stelde de inspecteur hem aansprakelijk. Met de komst van de Arbowet kwam daar verandering in.

Baneman: 'Uit de Arbowet zijn de begrippen hoofd of bestuurder en onderneming weggehaald. Nu wordt gesproken over werkgevers en -nemers. Als inspecteur maak ik het nu vaak mee dat ik een onveilige situatie constateer en dat de hoofdaannemer zegt: "Jammer, maar het zijn mijn werknemers niet." Moreel is hij verantwoordelijk, maar formeel niet. Voor een inspecteur is het wel wat moeilijker geworden. Waar je vroeger één man aansprak, spreek je nu meerderen aan.'

Bethlehem vult aan dat artikel 30 uit de Arbowet de mogelijkheid biedt om ►

de verantwoordelijkheid van de werkgever op de bouwplaats te regelen. 'In de districten van de AI wordt nu het thema "inspectie" van de bouwstrategie verder uitgewerkt. Ook het vijfde district is daar nu mee bezig. Voor 1990 hebben we gekozen voor het ABC-project in de sector woningbouw. Dit houdt het volgende in: op het kantoor van de bouwonderneming wordt aan de hand van een vooraf toegestuurde brochure het ABC van de arbeidsomstandigheden op de bouwplaats uiteengezet. Met de directie en uitvoering worden afspraken gemaakt over de bedoeling van de regels. Tevens worden de adressen gevraagd van de werken in uitvoering. Vervolgens worden de bouwplaatsen gecontroleerd op de gemaakte afspraken. Voldoet men niet aan de afspraken, dan wordt opgetreden. Dat zal op een landelijke uniforme wijze gebeuren. Op deze manier verwacht de AI een methode te bewerkstelligen in de zorg voor arbeidsomstandigheden in eerste instantie op de woning bouwplaats, overeenkomstig de afspraken die gemaakt zijn met de Convenant partners. Dit landelijke project is slechts één van de vele die nog zullen volgen in het kader van de nieuwe werkwijze van de AI.'

Monique van Blijswijk

Een dag op de bouw met de AI

'Het heeft geen zin als een inspecteur zich de hele dag loopt op te winden'

Jaarlijks legt hij tussen de 1200 en 1500 bezoeken op bouwplaatsen af. Bezoeken waarbij schouderklopjes worden uitgedeeld, maar ook bezoeken die eindigen met een proces verbaal. En dan zijn er nog de vele bezoeken waarbij iedereen 'vriendelijk doch dringend' gesommeerd wordt te stoppen met werken om pas weer aan de slag te gaan als de nodige veiligheidsvoorzieningen getroffen zijn. Een dag op stap met een bouwinspecteur van de AI. 'Hé, meneer Baneman!'

De werkdagen van Ruud Baneman, een van de drie bouwinspecteurs van het vijfde district (Zoetermeer) van de AI, zijn niet echt te plannen. Bijna iedere dag moet hij afwijken van zijn opgestelde programma. Zo ook de dag dat Arbeidsomstandigheden met Baneman op stap gaat. De inspecteur heeft zijn werktijden aangepast aan die van de bouw. Normaal zit hij rond de klok van zeven in de auto op weg naar de eerste lokatie. Alleen deze dag is het een paar uur later, negen uur. 'Het moment waarop een bouwvakker al aan z'n lunch denkt', weet Baneman. Het tijdstip van zeven uur is overigens niet alleen ter aanpassing aan de vroege uren die men in de bouw gewend is. Baneman wil ook graag het idee dat ambtenaren liever lui dan moe zijn een halt toe roepen. Vlak voor vertrek wordt Baneman gebeld met het verzoek om even te komen kijken bij de bouw van een grote woning in Noordwijk. De dag ervoor heeft hij de bouwvakkers 'vriendelijk doch dringend verzocht' te stoppen met het werk. De heren waren bezig op het dak en hadden geen veiligheidsmaatregelen getroffen. Bij een misstap zou iemand meer dan vijf meter naar beneden vallen, met alle gevolgen vandien. Baneman had de aannemer opgelegd een steiger rond het huis te plaatsen, waardoor een onverhoopte val op de bovenste werkvloer zou eindigen. Bij aankomst blijkt inderdaad een steiger om het huis te zijn aangebracht. De vraag of zij nu van mening zijn dat de situatie

veiliger is, beantwoorden de bouwvakkers met een volmondig ja. Baneman wordt gevraagd of hij geen foldertje heeft waarin staat beschreven hoe je een steiger moet opbouwen. Een van de bouwvakkers heeft wel een boekje, maar dat dateert van meer dan twintig jaar geleden. Baneman moet ze teleurstellen. De baas kan via de AI een P-blad over steigers bestellen. Terwijl de inspecteur met de bouwvakkers in zijn kielzog naar een onbeveiligde cirkelzaag loopt, zegt hij dat de mannen wat mondiger moeten zijn naar hun werkgever toe. Vraag om veiligheidsmaatregelen. Zijn woorden worden met een mompelend 'ja, ja' afgedaan. In de auto op weg naar de tweede bouwlokatie zegt Baneman dat vooral bij laagbouw bouwvakkers van mening zijn dat ze niet te veel stampei moeten maken in de richting van hun broodheren. 'Zo'n een-verdieping woninkje is toch niet zo hoog en als we vallen, vallen we wel in het zand.'

Ogen

Met enige tevredenheid loopt Baneman de tweede bouwplaats op. Aan een sportveld in Sassenheim verschijnen tweeënvijftig luxe appartementen. In het verleden heeft de inspecteur naar aanleiding van gebrekkige veiligheidsvoorzieningen problemen gehad met de aannemer, wat resulteerde in een proces verbaal. Op dit bouwproject is daarvan geen sprake meer. Baneman denkt dat de aanvaringen in het verleden daartoe hebben bijgedragen.